

Anvendelse,
støtte og vej-
ledning til brug
af MitID

Viden til gavn

Publikationen er udgivet af

Social- og Boligstyrelsen

Edisonsvej 1

5000 Odense C

Tlf: 72 42 37 00

E-mail: info@socialstyrelsen.dk

www.sbst.dk

Udgivet februar 2023

Download eller se rapporten på

www.sbst.dk.

Der kan frit citeres fra rapporten med angivelse af kilde.

Digitalt ISBN: 978-87-94371-68-1

Indhold

Regler for anvendelse af MitID	3
Hjælp borgeren med MitID	3
Det er tilladt at:	3
Det er ikke tilladt at:	3
Alternativer til appen.....	4
Man kan ikke få MitID på en borgers vegne.....	4
Fuldmagt og MitID	5
Brug altid eget MitID	5
Hvad er en fuldmagt?	5
Hvem skal give fuldmagt?	6
Myndig	6
Umyndig	6
Fuldmagt til offentlige selvbetjeningsløsninger	7
Digital Fuldmagt	8
Hvad er Digital Fuldmagt?	8
Oprettelse af fuldmagt.....	8
Hvem kan bruge Digital Fuldmagt?	8
Hvad bliver en fuldmagt oprettet til?	8
Fremtidsfuldmagt	9
Hvad er en fremtidsfuldmagt?	9
Hvem kan oprette en fremtidsfuldmagt?	9
Hvem skal repræsentere borgeren – være fremtidsfuldmægtig(e)?	9
Borgeren er selv fuldmagts giver.....	10
Hvis borgeren vælger flere fremtidsfuldmægtige	10
Overvejelser, inden en fremtidsfuldmægtig udpeges	10
Hvornår ophører en fremtidsfuldmagt?	11
Værgemål	12
Hvad er værgemål	12
Hvem kan få en værge?	12
Betingelser, der skal være opfyldt	13
Hvis man ikke selv kan ansøge om værgemål.....	13
Hvis man selv kan ansøge om værgemål	13

Samværgemål	13
Hvem kan søge om samværgemål	13
Fratagelse af den retlige handleevne	14

Regler for anvendelse af MitID

Denne pjece er henvendt til personale og ledere, der arbejder på botilbud m.v. for borgere med nedsat fysisk og psykisk funktionsnedsættelse, der kan få brug for ekstra støtte og vejledning i anvendelsen af MitID¹. MitID er en app til smartphone og tablet. MitID sikrer mod identitetstyveri, da der gives besked, både gennem MitID appen, på SMS eller e-mail, hvis nogle fx forsøger at aktivere MitID appen fra en ny enhed. Samtidig stilles der høje krav til identitetssikring, både når MitID skal oprettes, og når der skal overføres penge eller logges ind på en selvbetjeningsløsning.

Hjælp borgeren med MitID

Det er muligt at hjælpe, vejlede og støtte borgere med MitID. Det betyder, at man skal være opmærksom på, hvad der er tilladt/ikke tilladt².

Det er tilladt at:

- finde information om MitID eller hjælpe borgeren med klargøring til at få MitID.
- indtaste eller redigere kontaktinformationer, fx mobilnummer eller e-mail.
- indtaste informationer fra sms eller e-mail, fx når mobilnummeret skal valideres.
- tale med borgeren om, hvordan man laver et bruger-ID og en stærk adgangskode, uden at andre får oplysningerne.

Det er ikke tilladt at:

- se eller kende de personlige koder hos borgeren, som har behov for hjælp. Koderne må ikke deles med andre.
- bruge eller opbevare MitID app, kodeviser, kodeoplæser eller chip for den borger, som har brug for hjælp. Det er personligt og må kun benyttes og opbevares af dén, som har et MitID, der er knyttet til dem.
- at se eller kende til borgerens:
 - Bruger-ID,
 - PIN-kode
 - Adgangskode, MitID kodeviser eller MitID kodeoplæser.

¹ MitID. "Hjælp andre med MitID". <https://www.mitid.dk/hjaelp/hjaelpeunivers/hjaelp-andre/>

² MitID. "Hjælp andre med MitID". <https://www.mitid.dk/hjaelp/hjaelpeunivers/hjaelp-andre/>

Alternativer til appen

Der findes to alternativer til borgere, som ikke har mulighed for at bruge appen: en MitID kodeviser og en MitID kodeoplæser. Hvis borgeren ikke har mulighed for at bruge appen, vil MitID kodeviser være et alternativ, mens MitID kodeoplæser er beregnet til personer med nedsat syn.

Både MitID kodeviser og MitID kodeoplæser afsendes med posten eller kan afhentes ved borgerservice. Derefter skal MitID kodeviser eller kodeoplæser aktiveres.

MitID kodeviser er en lille elektronisk enhed, som viser en engangskode, som skal indtastes, når MitID skal benyttes. MitID kodeviseren kan haves i et nøglebundt eller i lommen.

MitID kodeoplæser har en stor skærm, der viser en engangskode, som skal indtastes, ved brug af MitID. MitID kodeoplæser kan også læse engangskoden op.

Man kan ikke få MitID på en borgers vegne

Det ikke er muligt at få MitID på en andens vegne. Har en borger behov for mere hjælp end blot ovennævnte støtte, skal det ske ved at møde fysisk op i borgerservice i borgerens egen kommune. Dette kan fx være, hvis en borgeren har brug for selv at kunne godkende eller logge ind på selvbetjeningsløsninger. Har borgeren behov for hjælp fra eksempelvis en pårørende, personale eller lignende med konkrete handlinger i selvbetjeningsløsninger, kræver dette en fuldmagt.

Fuldmagt og MitID

Har borgeren brug for hjælp af pårørende, personale eller andre med konkrete handlinger i selvbetjeningsløsninger, f.eks. til at se borgerens sundhedsjournal. Kan borgeren udfærdige en fuldmagt til de specifikke områder³.

Brug altid eget MitID

Hvis der foreligger en fuldmagt til at handle på borgernes vegne, skal der altid logges ind med ens eget MitID. Det vil være muligt at skifte til den borger, som der fuldmagt for, i den pågældende selvbetjeningsløsning, når der logges ind med eget MitID. Der må aldrig anvendes andres MitID.

Hvad er en fuldmagt?

Borgere med nedsat fysisk og psykisk funktionsnedsættelse kan få brug for at anvende en fuldmagt i forskellige situationer, alt afhængigt af karakteren af deres funktionsnedsættelse og de konkrete situationer. Personer med nedsat funktionsnedsættelse kan have behov for eksempelvis at give fuldmagt til andre til at hæve penge og betale regninger, eller hvis borgeren har brug for hjælp i kontakten med det offentlige, kan der gives en fuldmagt til dette. En fuldmagt vil sige, at borgeren giver pårørende, personale eller andre lov til at varetage deres interesser og handle på deres vegne⁴.

Det er afgørende, at borgeren stoler på personen. Det kan være praktisk i mange situationer at give en fuldmagt, hvis borgeren eksempelvis er blevet syg, eller borgeren af andre årsager har brug for hjælp. Borgeren, som afgiver fuldmagten, kaldes "fuldmagtsgiver", hvor personen (pårørende, personale etc.), som får fuldmagten, kaldes "fuldmagtshaver".

³ MitID. "Fuldmagt og MitID". <https://www.mitid.dk/hjaelp/hjaelpeunivers/fuldmagt-og-mitid/>

⁴ Borger "Fuldmagter i det offentlige". <https://www.borger.dk/samfund-og-rettigheder/fuldmagter/fuldmagter-i-det-offentlige>

Hvem skal give fuldmagt?

Myndig

Voksne er myndige, selvom de er under værgemål, medmindre de har fået frataget deres retslige handleevne. Hvis en voksen kun delvist har fået frataget sin retslige handleevne, er personen fortsat myndig. (Se mere herom i afsnittet værgemål)

At være myndig betyder, at borgeren kan indgå bindende aftaler, disponere over egen økonomi og kan indgå i forskellige former for retshandler. Det er kun muligt at afgive eller indgå aftaler, hvis borgeren er myndig⁵. Myndighedsalderen i Danmark er 18 år.

Umyndig

Voksne som får frataget sin (økonomiske) retlige handleevne er umyndige. Det betyder, at de ikke kan indgå gyldige økonomiske aftaler. Når borgeren er blevet umyndiggjort mister de samtidig deres ret til at stemme ved valg til Folketinget. Det er dog muligt fortsat stemme ved kommunalvalg, valg til regionsrådet samt valg til Europaparlamentet. Det er domstolene, der helt eller delvist kan fratage en borger den retlige handleevne. Familieretshuset kan imidlertid behandle en ansøgning om inddækning eller ophævelse af fratagelse af den retlige handleevne.

⁵ Retsinformationen "Aftaleloven" <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2016/193>

Fuldmagt til offentlige selvbetjeningsløsninger

Stort set al kontakt til det offentlige foregår digitalt. På den baggrund kan det være praktisk at give en handlingsfuldmagt eller læseadgang til offentlige selvbetjeningsløsninger. Eksempelvis hvis borgeren ønsker, at en pårørende eller personale skal have mulighed for at se laboratoriesvar på sundhed.dk eller læse med i den digitale postkasse. Når fuldmagten er oprettet, kan fuldmagtshaver nu logge på den givne selvbetjeningsløsning med sit eget MitID og handle på borgerens vegne.

Borgeren mister ikke selv sin adgang til at logge på selvbetjeningsløsningerne, selvom borgeren afgiver en fuldmagt. Der er forskellige måder at afgive fuldmagt på, alt efter hvilke selvbetjeningsløsninger, der ønskes hjælp til. I nogle løsninger giver borgeren fuldmagten direkte i selvbetjeningsløsningerne. Det gælder eksempelvis læseadgang til Digital Post eller fuldmagt til TastSelv på Skat.dk.

Andre selvbetjeningsløsninger kan borgeren give fuldmagt til ét samlet sted. Digital Fuldmagt er en digital løsning, hvor borgeren ét samlet sted kan give fuldmagt til offentlige, digitale selvbetjeningsløsninger. Det er vigtigt at tjekke op på, hvordan den relevante myndighed håndterer fuldmagter. I løsningen er det også muligt at hjælpe en anden, via en fuldmagt, selvom borgeren ikke har MitID eller har svært ved det digitale. Læs mere i afsnittet om digital fuldmagt.

Digital Fuldmagt

Med en Digital Fuldmagt kan der anmodes om adgang til en anden persons selvbetjening⁶.

Hvad er Digital Fuldmagt?

Den digitale fuldmagt giver mulighed for, at andre (pårørende, personale og lignende) kan handle på borgerens vegne i en række selvbetjening. Der kan gives fuldmagt til eksempelvis sundhedsjournaler og laboratoriesvar på sundhed.dk eller til at melde flytning på borger.dk. Dog er det ikke alle myndigheder, som tilbyder fuldmagter gennem denne løsning. Det bør derfor altid undersøges nærmere, hvordan den pågældende myndighed håndterer fuldmagter.

Har borgeren ikke selv MitID, eller borgeren har svært ved det digitale, kan pårørende eller personalet anmode borgeren om en fuldmagt.

Oprettelse af fuldmagt

For at oprette en digital fuldmagt skal enten fuldmagts giver eller fuldmagts haver have MitID.

Hvis borgeren ikke selv har MitID eller har svært ved det digitale og derfor ønsker støtte, kan den kommende fuldmagts haver logge på og anmode borgeren om en fuldmagt.

Borgeren kan afgive fuldmagt til en anden person, som skal hjælpe vedkommende. Dette kræver, at pårørende, personale eller lignende selv har MitID.

Hvem kan bruge Digital Fuldmagt?

For at bruge Digital Fuldmagt skal borgeren være over 15 år og ved sin fornufts fulde brug.

Det er ikke muligt at bruge løsningen i tilfælde, hvor borgeren enten ikke er i stand til at handle fornuftsmæssigt eller ikke kan underskrive med enten MitID eller fysisk signatur.

Hvad bliver en fuldmagt oprettet til?

Digital Fuldmagt giver adgang til en række offentlige digitale selvbetjeningsløsninger. Det vil sige, at den person, som borgeren giver fuldmagt til, kan agere eller se informationer på vegne af borgeren med sit eget MitID i en bestemt digital selvbetjeningsløsning.

Dog er det ikke sikkert, at fuldmagten dækker. I de tilfælde må der rettes kontakt til myndigheden telefonisk. I den forbindelse kan der være behov for at afgive fuldmagter til pårørende, personale eller lignende til eksempelvis den personlige kontakt til en myndighed.

⁶ Borger. "Digital fuldmagt": <https://www.borger.dk/samfund-og-rettigheder/fuldmagter/digital-fuldmagt>

Fremtidsfuldmagt

En fremtidsfuldmagt giver mulighed for at pårørende, personale eller andre kan handle på borgerens vegne. Det vil sige, at borgeren kan vælge en eller flere til at handle på deres vegne, hvis borgeren har brug for hjælp⁷.

Hvad er en fremtidsfuldmagt?

En fremtidsfuldmagt kan sættes i kraft i fremtiden, hvis borgeren bliver svækket, syg eller mister evnen til selv at varetage egne økonomiske eller personlige forhold. Borgeren bestemmer selv, hvad fremtidsfuldmagten skal indeholde.

Selvom borgeren opretter den nu, træder fremtidsfuldmagten først i kraft og virker fra den dag, hvor borgeren ikke selv længere kan tage vare på egne forhold på de områder, som er omfattet af fremtidsfuldmagten. Fremtidsfuldmagten er frivillig og et privat alternativ til en almindelig fuldmagt og til at være under værgemål.

Hvem kan oprette en fremtidsfuldmagt?

For at borgeren kan oprette en fremtidsfuldmagt, kræver det, at borgeren er fyldt 18 år og er i stand til at handle fornuftsmæssigt. Det vil sige, at borgeren skal kunne forstå konsekvenserne af at oprette en fremtidsfuldmagt. Det er derfor ikke muligt at oprette en fremtidsfuldmagt, hvis borgeren er under værgemål.

Find mere information om fremtidsfuldmagt i Justitsministeriets vejledning om fremtidsfuldmagter⁸.

Hvem skal repræsentere borgeren – være fremtidsfuldmægtig(e)?

En person, der kan handle fornuftsmæssigt, har, efter de almindelige formueretlige regler, mulighed for at give fuldmagt til en anden person, som kan foretage økonomiske dispositioner på fuldmagtsgiverens vegne.

⁷ Borger "Fremtidsfuldmagt". <https://www.borger.dk/samfund-og-rettigheder/fuldmagter/fremtidsfuldmagt>

⁸ Civilstyrelsens "Vejledning om Fremtidsfuldmagter". <https://civilstyrelsen.dk/Media/7/9/justitsministeriets-vejledning-om-fremtidsfuldmagter--pdf-.pdf>

Personer, der ikke er i stand til at handle fornuftsmæssigt, kan ikke give en gyldig fuldmagt. Det bør her overvejes, om § 36, stk. 1, i lov om social pension eller § 90 i lov om aktiv socialpolitik, hvor myndigheden træffer afgørelse om, hvorvidt administration af pension eller kontanthjælp, uden samtykke fra borgeren, kan finde anvendelse, eller om der er behov for værgemål.

Fremtidsfuldmagten kan gives til en eller flere personer, som borgeren selv udvælger. Når fremtidsfuldmagten sættes i kraft ved sygdom eller lignende, er det dermed den/de fremtidsfuldmægtige, som repræsenterer borgeren. Den/de kan dermed handle på borgerens vegne.

Borgeren er selv fuldmagtsgiver

Borgeren kan vælge enhver person som fremtidsfuldmægtig. De krav, der stilles til en fremtidsfuldmægtig på det tidspunkt, hvor fremtidsfuldmagten sættes i kraft, er, at personen er:

- Over 18 år
- Ikke er under værgemål
- Ikke selv må have oprettet en fremtidsfuldmagt, som er sat i kraft.

Hvis borgeren vælger flere fremtidsfuldmægtige

Vælger borgeren flere fremtidsfuldmægtige, kan de være:

- Sideordnede fuldmægtige: De kan hver især handle på borgerens vegne, og om de skal handle i forening, eller om de skal varetage hver sit område.
- Subsidiære fuldmægtige: De skal træde til, hvis de primære fremtidsfuldmægtige må træde tilbage.

Overvejelser, inden en fremtidsfuldmægtig udpeges

Det er vigtigt, at borgeren orienterer og inddrager personen i overvejelserne, inden en/flere fremtidsfuldmægtige bliver udvalgt. Det sikrer, at personen har både vilje og evne til at varetage opgaven. Det er vigtigt at overveje nedenstående, når borgeren udvælger, hvem der skal være fremtidsfuldmægtig(e):

- Det er vigtigt, at der er fuld tillid til, at personen vil og kan varetage forholdene, selvom der kan gå flere år, inden det bliver relevant.
- Overvej alderen på den fremtidsfuldmægtige, da en fremtidsfuldmagt ofte først vil blive sat i kraft om mange år. Det kan derfor være en god ide, at den fremtidsfuldmægtige er yngre, end borgeren selv.

- Overvej, om der sker eller er sket ændringer i livssituationen, som har betydning for, hvem borgeren ønsker som fremtidsfuldmægtig, og hvad fremtidsfuldmagten skal omfatte.

Fordelene ved at lave en fremtidsfuldmagt

Det kan være en fordel at oprette en fremtidsfuldmagt, i modsætning til en almindelig fuldmagt, da der er tale om en formel og lovreguleret ordning. Det er en fordel, da denne ordning indebærer en offentliggørelse af fremtidsfuldmagten, hvilket dermed skaber klarhed om fuldmagtsforholdet for både fuldmagtsgiver, fuldmægtig(e) og tredjeparter, eksempelvis bank. Offentliggørelsen af fremtidsfuldmagten sikrer, at den fungerer efter hensigten. Derudover er det en fordel, at fremtidsfuldmagten kan omfatte personlige forhold, eksempelvis hvis borgeren skal søge det offentlige om hjælp til pleje.

Hvornår ophører en fremtidsfuldmagt?

Hvis fuldmagtsgiver:

- Afgår ved døden.
- Kommer under værgemål. Det gælder dog ikke, hvis værgemålet drejer sig om noget, som ikke er omfattet af fremtidsfuldmagten.

Hvis den fremtidsfuldmægtige:

- Ikke ønsker at være fremtidsfuldmægtig.
- Selv har oprettet en fremtidsfuldmagt, som bliver sat i kraft eller kommer under værgemål.
 - Har borgeren valgt flere fremtidsfuldmægtige, ophører fremtidsfuldmagten dog ikke, da der fortsat er nogle, som kan varetage opgaven, eller hvis borgeren har udpeget subsidiære fuldmægtige, som skal træde til i en sådan situation.

Derudover kan fuldmagtsforholdet ophøre helt eller delvist, hvis der opstår tvivl om den/de fremtidsfuldmægtiges evner til at være repræsentant. I sådanne tilfælde kan Familieretshuset vælge at indlede en sag om værgemål.

Værgemål

Kan borgeren ikke selv tage vare på sine personlige og økonomiske forhold, kan vedkommende komme under værgemål⁹.

Hvad er værgemål

Værgemål er en støtteforanstaltning, hvor en person indsættes som værge for at sikre rettighederne for en borger og beskytte denne mod omverdenens misbrug.

Når der bliver oprettet et værgemål for en borger, kan værgen træffe beslutninger på vedkommendes vegne – på de områder, der er omfattet af værgemålet.

Værgemålet skal altid etableres således, at det ikke er mere omfattende end nødvendigt.

Hvem kan få en værge?

For at en borger kan få en værge skal vedkommende have et aktuelt behov. Det betyder, at der skal være nødvendige opgaver og beslutninger, der ikke kan træffes eller gennemføres uden et værgemål.

Følgende kan bede om at få etableret, ændret eller ophævet et værgemål:

- 1) den pågældende selv,
- 2) dennes ægtefælle, børn, forældre, søskende eller andre blandt de nærmeste,
- 3) værgen, en skifteværge eller en særlig værge,
- 4) den pågældendes fremtidsfuldmægtig,
- 5) den, der har indseende med den pågældendes fremtidsfuldmægtig, og som har tilbagekaldt fremtidsfuldmagten,
- 6) kommunalbestyrelsen,
- 7) regionsrådet eller

⁹ Borger. "Værgemål". <https://www.borger.dk/samfund-og-rettigheder/Myndighed-og-vaergemaal/Vaergemaal>

8) politidirektøren.

Betingelser, der skal være opfyldt

Der er en række betingelser, der skal være opfyldt, for at en borger kan få en værge. Betingelserne afhænger blandt andet af, om en person selv kan søge eller om andre skal søge om værgemålet.

Hvis man ikke selv kan ansøge om værgemål

Hvis borgeren ikke selv kan søge om et værgemål, er der en række betingelser, der skal være opfyldt. Borgeren skal have enten en sindssygdom, svær demens, hæmmet psykisk udvikling eller anden form for alvorligt svækket helbred, som gør, at borgeren er ude af stand til at varetage sine anliggender.

Et sådant værgemål kan omfatte personlige og/eller økonomiske forhold eller dele deraf.

Hvis man selv kan ansøge om værgemål

Hvis borgeren selv kan søge om at få en værge, er betingelserne for at iværksætte et værgemål ikke helt så strenge. I den situation kan der iværksættes værgemål, hvis borgeren på grund af sygdom eller stærkt svækket tilstand er uegnet til at administrere sin økonomi. Sådant et værgemål kan kun omfatte økonomiske forhold.

Samværgemål

Endelig er der en særlig form for værgemål, som kaldes økonomisk samværgemål. Samværgemål, hvor borgeren er myndig, men får beskikket en hjælpeperson til fælles varetagelse af de økonomiske forhold, der inddrages i samværgemålet. Her tages beslutninger om borgerens økonomi i fællesskab mellem værge og borgeren under samværgemål. Kommunen skal også være opmærksom på, om der er behov for at bede om at beskikke en værge i stedet.

Hvem kan søge om samværgemål

Det borgeren selv søge om. Betingelserne for at iværksætte et økonomisk samværgemål er de mindst strenge.

Borgeren kan søge om et samværgemål, hvis vedkommende har brug for hjælp til at administrere sin økonomi. Behovet for hjælp skal skyldes uerfarenhed, svækket helbred eller lignende tilstand.

Et økonomisk samværgemål forudsætter, at borgeren fungerer så godt, at den pågældende kan samarbejde med sin samværgemål om økonomien. Derfor fører Familieretshuset heller ikke tilsyn med samværgemål.

Fratagelse af den retlige handleevne

Helt eller delvis fratagelse af den retlige handleevne er en slags udvidelse af et "almindeligt" økonomisk værgemål.

Fratagelse af den retlige handleevne kan ske helt eller delvist. Hvis borgeren får frataget den retlige handleevne, mister vedkommende retten til at varetage sin egen økonomi og retten til at forpligte sig økonomisk vedrørende de forhold fratagelsen vedrører. En borger, der helt er frataget sin retlige handleevne, er umyndig.

Fratagelse af den retlige handleevne kan kun ske i de tilfælde, hvor det er absolut nødvendigt. Det kan eksempelvis være fordi, at borgeren mangler økonomisk forståelse, misbruger sin økonomi til skade for sig selv eller bliver økonomisk udnyttet af andre.

Læs mere om værgemål på Civilstyrelsens hjemmeside: www.civilstyrelsen.dk.

